

Published and distributed under permit (No. 148) authorized by the Act of October 6, 1917, on file at the Post Office of Chicago, Illinois. By order of the President, A. S. Burleson, Postmaster General.

Železniške družbe in dobiček.

PROFIT NADKRELIJJE PRI ČAKOVANJA.

100,000,000 več profita v devetih mesecih, kot so ga pričakovali v vsem letu.

Washington, D. C. — Clifford B. Moore, advokat za prevažalce in tovornjake, izjavlja, da so železniške družbe napravile v prvih devetih mesecih tega leta petdeset milijonov dolarjev več profita, kot so pričakovale, da ga napravijo v vsem letu.

Železniške družbe kljub temu niso prepričane, da jim meddržavna komisija dovolji povzročiti izgube. Zastopniki železniških družb navajajo, da so se ohranili poški pomnožili in profit se je zmanjšal. Transporterji in razstavljalniki ogovarjajo zahteve železniških družb in pravijo, da je vsa izguba tovornine, odveč, ki bi sicer zadela ljudstvo. Dobriki železniških družb je tako težko, da prav lahko izhajajo in tudi kapital se obrestuje.

V podanih krogih govore, da se mogoče dogode v kratkem večje spremembe na železnicah. V sodobnih krogih pretresajo pobujeni železnice, uravnava pa železnice po vladi, direktorstvo za železnice.

ŽELEZNIŠKE DRUŽBE VPRAŠUJEJO ZA POSOJILO OD VLADE.

Washington, D. C. — Po besedah zastopnikov železniških družb pred meddržavno komercialno komisijo, ki zagovarjajo povznanje, ne zadostuje 15-odstotno povznanje za kritje vseh potreb, ampak je treba povznanje tovrstno od 40 do 50 odstotkov.

Samuel Res, predsednik penzionske železnice celo trdi, da mora vlada posoditi denar železnicam, da obvaruje deželo pred banko, ker na 15-odstotno povznanje ne morejo železnice dobiti dovolj nikjer.

Rea je prvi železniški ravnatelj, ki priporoča, da naj vlada posodi denar, da železnice ne postanejo nesolventne.

Za Reagejo so govorili tudi drugi železniški ravnatelji, med njimi Howard Elliot od New York, New Haven in Hartford železnice, ki je dejal, da originalna 15-odstotna zahteva ne zadostuje.

Razvalenci in transporterji nasprotujejo povznanju tovornine.

DELAŠKI SVET JE IZDAL POZIV NA DELAVCE.

New York, N. Y. — "Ameriški delavski svet za delo in demokracijo" je izdal poziv, v katerem opozarja delavce, da lahko zgrube pravico do stavke, če ne nastopijo bolj energično za svoje pravice. "Delavski svet" apelira na delavce, da se organizirajo, da bodo lahko reševali nove probleme, ki se pojavljajo. Na to opozarja "Delavski svet", da ne konkurrirata obstoječim delavskim organizacijam, ampak hoče le izvršiti delo, ki je bilo do sedaj zanemarjeno. Poziv končuje: Storitve svoje dolžnosti pridružite se delavskemu svetu!

V pozivu je povedano, da se pri konvenciji "Delavskega sveta" vrši v kratkem.

SVARILLO PRED PREZGOJNIM SADENJEM SADNEGA DREVJA.

Washington, D. C. — Poljedelski departament pravi, da naj se sadno drevje sadi koncem novembra ali v začetku decembra.

Nova taktika 'Ameriške delavske federacije.'

STROKOVNO ORGANIZIRANO DELAVSTVO SE UDELEŽI AKTIVNO POLITIKE.

Organizira se nova stranka proti demokraciji in republikanski stranki.

Buffalo, N. Y. — "Ameriška delavska federacija" je sklenila z 215 glasovi proti 21, da opusti svojo stano taktiko z ozirom na politiko in da poseže v prihodnjem letu aktivno v politiko.

Sprejeta je bila resolucija, da se spremeni ustava "Ameriške delavske federacije" in da obdržava vsako leto v juniju, nekaj mesecev pred volitvami v novembru, svojo konvencijo.

Voditelji federacije izjavljajo, da organizirajo novo stranko, ki bo v opoziciji proti republikanski in demokracijski stranki.

Do sedanjih "Ameriška delavska federacija" nikdar kot organizacija aktivno posegala v politiko. Nekateri voditelji so priporočali delavcem, da naj volijo "dobre" moke, nikdar se pa federacija ni izrekla za program ene ali druge stranke.

VOJNI TAJNIK BAKER SVARI PRED IZKORIŠČANJEM ŽENE.

Baltimore, Md. — Newton D. Baker, vojni tajnik, je govoril pred "Narodno ligo konzumentov." Njegov govor je svarilo, ki jasno pove, da ugroza narod velika nevarnost, če preveč izkoriščajo žene v industriji. Obenem je tudi apel, da je treba varovati žene in otroke pred izkoriščanjem, da se narodu ohrani življenska moč.

Baker je rekel: "Ne moremo prenesti, če izgubimo fanto na francoskem, da izgubimo otroke doma. Vsi delavci velikega odteka v Franciji, ki ga povzročijo vojna, ne moremo prenesti velikega doma, ker bi narod izgubil življensko moč."

Kasneje je zelo resno nadaljeval:

"Mogoče je, da doživimo doma tako velike izgube kot armade onkraj. Take izgube ne bodo priobčile v llistih; te izgube ne bodo tako glasne kot v armadah. Mogoče pa bodo ravno tako velike in pogubonosne za narod v jemanju njegove življenske moči."

VODA ZELO VAŽNA V POLJEDELSTVU.

Washington, D. C. — Če bi farmerji ujeli vodo in jo hranili v nabiralnikih, ki gre v nič, tedaj bi imeli dosti vode, da bi obvarovali vrt pred sušo in da bi jim ne bilo treba prodati živine pod ceno. Za farmerja je zelo važno, če ima nabiralnik za vodo, v katerem se sesalke gonijo vodo ponoči, ki služi drugi dan za umetno namakanje. Poljedelski departament je v "Farmarskem buletinu 828" opisal, kakšni vodni nabiralniki so najbolj prilagodni za farmerje. Konstrukcija vodnega nabiralnika je navedena od tega, v kakšne namene služi voda v nabiralniku. Če voda služi za pitno vodo ali kuhanje, potem mora voda v nabiralniku biti čista in se ne sme onesnažiti. Če nabiralnik služi za namakanje zemljišča ali napajanja živine, tedaj mora nabiralnik biti tako konstruiran, da ne more vanj zahajati živina.

Najenostavnejše goni vodo v nabiralnik sesalke, ki jo goni veter, oljni ali električni motor. Kjer je mogoče, naj se napravi dotok v nabiralnik iz jezera, reke, potoka ali studenca.

VREME.

Danes lepo in gorkejšje vreme v Illinoisu; vetrovi se spreminjajo jugozapadne vetrove.

Solnčni zahod ob 6.45 a. m.; solnčni zahod ob 4.25 p. m.

Vladni nasveti za podjetnike.

NASVETI SO DOBRI IN PRIPOROČLJIVI

Le lepo ravnanje z delavci odpravi nevarnost za stavke.

Washington, D. C. — Odkar so Združene države vstopile v vojno, smo imeli več stavk, ki so jih povzročili podjetniki, gluhi za priporočila delavcev, ali ki niso hoteli nič slišati o tem, da sedejo k eni mizi z zastopniki delavcev in se razgovarjajo z njimi o delavskih zahtevah. Taki spori so zakasnili vladna naročila, ker so navadno končali v stavki.

Vlada je izdala sedaj nekatera priporočila, s katerimi upa, da odvrne take spore in seveda tudi stavke.

General Crozier, ki načeluje departamentu za vojno opremo, je izdelal te sugestije, ki se nanašajo na mezdo, delovne ure in delovne razmere. Vlada upa, če se podjetniki ravnajo po teh priporočilih, potem izgine tudi nevarnost za stavke.

Dogovorni privilegiranih interesov so večkrat poročali, da hoče vlada mobilizirati delavce v vojni industriji. Vlada ni gojila takih želj, ampak se je vedno ravnala po nasvetih delavskega tajnika Wilsona in Gompersa, predsednika "Ameriške delavske federacije".

Priporočila se bavijo z delovnim časom in pravijo, da naj bo osemurni delavnik maksimum v 24 urah. Polpraznik v soboto popolnoma je že splošna navada po leti in ga je priporočati skozi vse leto, posebno če je delavec prejšnji dan delal deset ur.

Priporočilo nadaljuje, da naj se podjetniki strogo ravnajo po socialnih zakonih za varstvo delavcev in če socialni zakon dovoljuje, da delavke delajo 10 ali 9 ur dnevno, naj se potrudijo, da znajo delavni čas na osem ur. Žene naj ne delajo dalj nepretrgoma in brez počitka za obed kot štiri ure in pol. Če nastavijo delavke v delavnici, tedaj naj se prepričajo, da delo ne presega ženske moči. Ako žene opravljajo tisto delo kot moški, potem naj dobivajo tudi enako plačo.

Podjetniki naj se strogo ravnajo po zakonih za varstvo otrok. Departament upa, da preneha nepokoj v industriji, če se bodo podjetniki ravnali po priporočilih.

PODJETNIKI SO KRIVI PLEMENSKIH IZGREDOV.

Chicago, Ill. — Edward Brundage, državni prokurator, je govoril pred "Irskim klubom" o vzrokih za plemenske izgrede v E. St. Louisu. Nasikal je grozovitosti, ki so se godile pri napadih na zamorec in po njegovih izjavah so podjetniki največ krivi, da je prišlo do žalostnih izgrediv.

Brundage je dejal: "East St. Louis je mesto, v katerem imata delo in kapital prav malo skupnega. Delo trpi, ker so tovarne večkrat združene, ki imajo sedež drugje. Napake nenavzočega zemljišnega lordizma so očitne."

"Tako daleč, kot sem se prepričal, mi je znani, da se velike podjetniške tvrdke niso pobrigale, da zboljšajo delavske razmere. Niso se potrudile, da napravijo življenje ljudi srečnejše, od katerih dela so odvisna njih podjetja."

"Stanovanjske razmere ne vzbujajo interesa pri podjetnikih. Igrajo in zabavajo se zanemarjena in edini prostor, kjer dobiva delavec laško zabavo s svojo družino je vrt, na katerem točijo pivo."

RUDARJEVA USODA.

Terre Haute, Ind. — Na 33letnega rudarja A. Amliroza je padlo skoraj do 50 ton škrolovine. Njegovim tovarišem je vzelo pet ur dela, da so ga izklopali v rudniku. Nezgoda se je pripetila v rudniku Deep Vein Coal kompanije.

Zveza za delo in demokracijo na delu.

LJUDSKI SHOD V CHICAGU; GOVORNIKA RUSSELL IN CARR.

Russell svari pred zmago Nemčije. — Njena zmaga je grob za demokracijo.

Chicago, Ill. — V nedeljo je obdržavala podružnica "Zveze za delo in demokracijo" shod, na katerem nista govorila socialist Chas. Russell in krščanski socialist rev. E. E. Carr, urednik "Christian Socialist". Oba sta znana kot večletna oznanjevalca socialističnih nauk.

Russell je dejal, da Rusija ostane le tedaj svobodna, če bo Nemčija poražena:

"Če zmaga Nemčija, tedaj to pomeni, da bo car zopet ustoličen v Petrogradu in demokracija bo trajno izgubljena za ljudstvo, ki se je tako žudežno bojevalo za svojo svobodo, da svet še ni videl takega boja."

"Opozicija proti tej vojni pomeni opozicijo proti delavcu, producentu, konsumentu."

"Socialnih razmer ne moremo izboljšati na drug način, kot da se poslužimo volilne šare. To je edino upanje, ki ga imamo. Prišel sem do zaključka, da ne preostane delavcem drugega, kot da se vržejo v to vojno, da dobimo mir. Postaviti se morate na stran vlade družinskih držav, da se bojujete za vse, kar je dragoceno delavstvu."

"To ni vojna med narodi ali zastavami radi posesti ali komercialne nadvlade. To je velik konflikt med dvema idejama — dveh vladnih nasorov, ki ne moreta nikdar obstajati na enem svetu. En nazor mora umreti. Na eni strani imamo vlado po podedovani pravici — vera v volilno pravico je odpravljena po nekem individualizmu, ki je padel iz nebes. Nasproti proti tej vladi je vlada po ljudstvu, za ljudstvo in od ljudstva."

"Carr je govoril, da je bil skrajni pacifist, toda danes ni več. Povedal je tudi, da so v letu 1907 na mednarodnem kongresu nasprotovali nemški socialistični delegati resolucijam, ki so bile radikalne in skrajno protimilitaristične, ker se je bilo bati, da nemška vlada zapre socialiste, ki bi propagirali radikalne ideje."

ZAMOREC STRELJAL NA AVTOMOBIL.

Blue Island, Ill. — Neki zamorec je izstrelil lovsko puško na avtomobil na cesti, ki vodi do middlebiavkega izletniškega kluba. Albert Larchner iz Blue Islanda je dobil šest svinčenih zrn v glavo, njegova hči Evelyn šest zrn v obraz in roko, W. J. Fairfax pa tri zrna v glavo.

Policija je aretirala zamorca David Wileyja. "Ko so policaji prišli v hišo, je njegova mati rekla: 'Dajte mu petnajst let!' Oče je pa dostavil, obsodite ga v do smrti no jo."

Larchner je zatrobil z rogom in trije zamorec so se mu amaknili s poto. Avtomobil je bil oddaljen 25 čevljev od zamorca, ko je Larchnerjeva hči pogledala nazaj. V tem trenutku je zamorec ustrelil.

Wileyjeva tovariša izjavljata, da je Wiley izjavil da bo streljal na prvi avtomobil, ki jih sreča.

NATAKARJI ZAHTEVAJO POVIŠANJE MEZDE.

Denver, Colo. — Organizirani natakarkji so restavraterjem in hotelierjem predložili novo plačilno lestvico, ki ima stopiti v veljavo dne 20. decembra. Draginja je prisilila natakarkje do tega koraka. Za natakarkje, stalno nastavljen, zahtevajo \$40 mesečno, deseturno delo v štiriindvajsetih urah in dva prostadnevja v mesecu. Za natakarkje zahtevajo \$35 mesečne mezde in deseturno delo in dva dni prostadnevja v tridesetih dneh.

Homatije v revolucionarni Rusiji.

PREMOGOVO POLJE JE V KORAŠKI POSESTI.

Nova armada je na potu proti Petrogradu. — Kerenkijska je maršira z ujo.

Kodanj, 19. nov. — Najnovejšje vesti z ruske meje pokazujejo, da se razširja civilna vojna v Rusiji, ki je nastala iz revolucije bolševikov v Petrogradu. General Kaledin je v svojo armado kozakov zasegel premogokope v Doncu in zdaj ima ves premog pod svojo kontrolo. V Petrogradu primanjuje preмога in šiveča in Kaledin je v stanu preprediti dovz kuriva v glavno mesto.

V Moskvi so se pojavili novi boji. Poročajo tudi, da se blika Petrogradu nova armada, ki ima namen potlačiti bolševike.

Nikolaj Lenin ne more obdržati edinstva v svoji stranki in med njegovimi pristali se je pojavila nesloga.

London, 19. nov. — Nova armada, sestojeca iz veteranov z različnih ruskih bojišč, je na potu proti Petrogradu. Poveljnik te armade je polkovnik Pavlov, član socialdemokracijske delavske stranke. Prve straže so že dospjele v Gučino, kjer so se spopadle v Leninovo "rdečo stražo". Kakor poročajo, je Kerenkijska z armado. To so prvi glasovi o Kerenkijski, ko je zadnja uredo izgnil nesnano kam.

Druga vest pravi, da se blika Moskvi oklopni vlak, poln vojaštva, ne ve se pa, dali vlak vozi lojaliste ali rebelne. Tretja armada, ki sestoji iz celoga zbora, prodira proti Petrogradu v smeri od tova.

Zadnja brazojkava iz Petrograda javlja, da so trije Leninovi ministri resignirali valed jere, ker Lenin neče sprejeti pogojev za združenje z ostalimi socialističnimi strankami v svrhu koalicijske delavske vlade. Iz tega vzkoka je zapustil Lenina tudi Zeno-vijev, ki je bil najboljši pristala prvoga. Kamenov, podpredsednik delavsko-vojaškega sveta, se je tudi sprl z Leninom. Razprilje so nastale tudi zaradi tega, ker nekateri zmernejši bolševiki nasprotujejo odloku, da mora revolucionarno sodišče soditi Kerenkijska v slučaju, ako ga ujamejo. Njihovo mnenje je, da edino ustavodajna skupščina sme soditi ministre prejune začasne vlade.

Delavske unije in občinski svet v Petrogradu, ki sestoji večinoma iz menševikov (manjšinskih socialistov) je tudi v opoziciji z Leninom. Občinski svet zahteva kontrolo nad telefonskim sistemom, medtem ko delavske strokovne unije ne marajo delati pod vodstvom komisarjev, ki jih je imenovala vlada bolševikov.

Vesti o položaju v drugih, prostornih delih Rusije, so še smiraj nejasne. Iz Kijeva poročajo, da je ukrajinski kongres proglasil neodvisnost Ukrajine. V južni Rusiji so kozaki ustanovili svojo neodvisno republiko. Na Finskem imajo radikalni socialisti vsa oblast v svojih rokah in Oskar Tokoj — nekdanji rudar v Ameriki — namanja, da bo organiziral novo vlado, pri kateri ne bo buržoazija zastopana.

"Rdeča straža" bolševikov je premagala "belo stražo" vojaških kadetov v Moskvi. Delavsko-vojaški svet v Sebastopolu je vzel mesto pod svojo kontrolo in pomorski črnomoški flote so prisegli zvestobo svetu.

Najnovejšje poročilo o porazu Kerenkijske pri Petrogradu opisuje, da je imel premagani predsednik kabineta samo tristo kozakov s seboj.

Washington, 19. nov. — Ameriški poslanik Francis poroča, da je naprosil vlado bolševikov za posebni vlak, ki ima odpeljati 200 Američanov iz Petrograda v Sibirijo, dokler se ne izboljša položaj. Francis pričakuje naslednjih napadov na Petrograd.

Velika bitka ob Plavi še ni odločena.

ANGLEŠKE ČETE PRODIRAJO PROTI NAZARETU.

Na zapadni fronti se vrše praške in topniški dvoboji.

Rim, 19. nov. — Z bojščena javljajo o podrobnosti bitke, ki se vršila v petek ponoči in soboto zjutraj blizu Zensona na zapadnem bregu Piave. Avstro-nemške čete, ki so na dveh krajih prekorale reko, so bile premagane po ljutem boju v vasi Fagare in pri stari tovarni Segs blizu Follina. Sovražnik je izgubil 3000 mož, od katerih je bila polovica ujetih in ostali so bili pobiti, ostroma so utonili v reki, kamor so jih spodili Italijani. Vse avstrijske strojne puške, ki jih je sovražnik spravil čez Piavo, so ostale na zapadnem bregu.

Na vzhodnem križu tirolske fronte se je rasvila velika bitka, ki se lahko imenuje ena najljutejših, kar jih je kdaj bilo v tem okolišju. Italijanske čete so odbile avstro-nemške napade na val črti in nato so se zagnale v protinapade na sovražnika, da obvarujejo pozicije v tem najbolj kritičnem delu vse bojne črte ob Plavi. Vojni stan pravi, da so se Italijani umaknili edino na enem mestu med Brento in Piavo, kjer je postala obramba napadenih postojank nemogoča.

Armadno vodstvo je mnenja, da je avstro-nemška kampanja v Italiji doslej vrhunske svoje moči; italijanske, francoske in angleške čete drže povsod novo fronto.

London, 19. nov. — Kakor poročajo iz Rima, da bo kmalu odločilo, dali bodo mogli Avstro-Nem. (Dalje na 3. str. 1. kol.)

ZADNJE VESTI

ITALIJANI V OFENZIVI NA LEBEM KRILU.

Rim, 19. novembra. — Vojni stan poroča, da so Italijani pričeli s ofenzivo na gorah planoti Asiago in so naredili prodnje sovražne strelske jarkove.

Avstrijski in nemški polkovniki na prekorčeno Piavo so bili strel.

Na fronti napadne od Piavo, južno od Quera, obstreljuje sovražnik s oredotočenim topniškim ognjem pozicije na Monte Tombaronju in Monte Badonochu, ne da bi napadel s infanterijo.

BERLIN POROČA O PRODLANJU.

Berlin, 19. novembra. — Vojni stan poroča, da so bile italijanske čete na severni fronti pregnane s Monte Tomba.

Poročilo se glasi: "Severovzhodno od Asiaga je sovražnik ponovil svoje buržoasne napade, da zopet osvoji izgubljene pozicije. Med Brento in Piavo so sednji dnevi zopet prinesli uspehe (nemških sovražnikom v tovarnih gorah) bojih.

BANKA CROFANA ZA \$8,000.

Independence, Kans. — Avto-bandita eta cropala državno banko v Liberty za \$8,000 in ubežala s plenom.

KITCHENER JE ŽE PRIPOROČIL ENOTNO VODSTVO.

London, 19. novembra. — Lloyd George, ministri predsednik, se je izjavil, da Amerika zagovarja, da se zavezniškemu svetu podeli večja moč, kot jo je on priporočil. Načrtu so naklonjeni general Pershing, general Foch, general Robertson in general Cadorna.

Lloyd George je rekel, da je lord Kitchener prvi sugestiral medaliranski svet in da so ga zavezniške vojske avtoritativno priporočile sopot v juliju.

TRIJE RODOVI.

Dogodki iz nedavnih dni. — Spisal Engelbert Gungl.

(Nadaljevanje)

Zamigljale so luči, zaplesale so pred Ribičevimi očmi v dolgih žarkih. Vse se je zazibalo pred njim. Tla so se začela vdati, miza se je šibila in mu izginjala izpred oči. Z njo so se potapljali v čudno, neznano temo vsi obrazi, mrak je napolnil vse prostor. Nikjer ni bilo videti živega človeka. Vse luči so ugasnile. Zvok vesele godbe in hrup radostnih svatov sta se prečila v nejasno bučanje, v šumeč vihar, ki mu je zahrmel po glavi. Vse to se je zgodilo tako naglo, kakor bi udarila strela vanj. Nekaj ga je dvignilo s stola. Čul je, kako je zaklical v temo:

"Slabo mi je! Pomagajte!"

Potem ga je zopet nekaj potisnilo nazaj na stol.

Svatje so planili s stolov. Med godce je zahrmel poveleje: "Mir! Tiho!"

Stoli so zaropotali po tleh, ko so svatje hiteli k Ribiču, ki je sedel na stolu. Široko je imel odprte oči, usta so se mu zavlekla poševno, kakor mrtva je visela levica ob stolu. Lenka je planila k očetu in mu padla na prsi. Njene bele roke so tipale po njegovem licu, tipale so po njegovi roki, poslušale so na srecu. Tako so bile njene roke bele, da se je videlo, kakor da tiplje smrt po svoji žrtvi.

Iz dolenjih prostorov je prihajal grohot, glasno, neubrano petje in bobnelo v gorenje prostore. Glasilo se je kot posmeh, kot zaničevanje. France je planil med pive:

"Molčite, klade pijane!"

Še večji grohot je napolnil prostor. Zašvinkotalo se šipe ob oknih. Mislili so ljudje, da se France šali in da je njegov ukaz znak vladnosti in gostoljubnosti.

Pobledelo je Francetu lice. Videl je pred seboj pijano drhal, rdeče, zabuhle obraze, vse pretvorjene in spačene od zaužite pijače. Zgrabila ga je jeza. Prijel je za prvi stol in udaril s njim ob mizo, da je odskočilo posode.

"Mir, pravim, pijana sodrga! Oče umira!"

Trepetal se mu mišice na obrazu. Visoko zavzdignjeno je držal stol, da ga spusti z vso težo na glavo onemu, ki bi odgovoril njegovemu ukazu s posmehom. A ni bilo treba udariti. Vest, da se izprehaja po hiši smrti, je strelila opite ljudi. Široko so se odpirale oči, grohot in hrup se je izpremenil v mir. V hipno nastalo tišino je zavelo nekaj groznega. Mraz je šinil vsakomur po hrbtu. Prihuljeno so lakali ljudje izhoda.

Spodaj je zavladal mir. France je zapri hišna vrata. Zgoraj je šumelo in vršalo. Bilo je čuti polglasne besede, ihtej jok se je glasil namesto vesele godbe. Ljudje so hodili po prstih, vse stanovanje je prevzela groza in strah, ki sta bila toliko večja, kolikor razkojniji je bil trenotek, ko sta prišla.

Ribiči so prenesli v njegovo sobo in ga položili na posteljo. Raspeli so mu srce na prsih in ga močili z mrzlo vodo. Še enkrat je zadrževalo telo, sunkoma se je zagibalo. Oči so osteklenele. Brezrazno so se obrnile v strop. Na sredi stropa je bila naslikana velika, šivordeča roža, krijoča grde, neizbrisane madeže. Tja so strmele oči.

Prvo naročilo je prišlo omoženi Manici od Lenke. Ko so očeta naravnali na čer, ji je Lenka pisala:

Gospa Manica!

Gotovo že veste, kaj nas je doletelo sinoči. Zato moram zamenjati svojo belo poročno obleko s črno, žalno. Prvo ste mi sešli VI, prosim Vas, sešijte mi še drugo.

V madeži, da mi izpolnite prošnjo, Vas prijazno pozdravlja

Lenka Zavinščakova.

Ravnokar so vstali, ko je prinesla služkinja list, naslovljen na gospo Manico Pleščevo. Mati je bila v prodajalnici, in povedala ji je služkinja, kako je umrl Ribič.

Čudno čuvstvo jo je obšlo. Opijetimati se je morala, ko je nesla pismo snehi. Na pragu je zaklicala:

"Ribič je ponoči umrl."

Pavel in Manica sta ostrmela. Vprašala sta obenem:

"Kateri Stari?"

"Da!" je rekla mati. "In pismo ti piše mlada gospa Lenka."

To rekši, izroči pismo Manici.

Hitro pretrga Manica ovitek, bere in reče: "To je prvi pozdrav, odkar sem ti žena, Pavel!"

"Kaj hoče od tebe?" vpraša Pavel.

"Beri in odgovori, kaj naj storim!"

Pavel bere enkrat, dvakrat.

"Mnogo bolesti je v teh vrsticah. Sešij ji obleko!"

In prva pot je bila Manici, omoženi Pleščevi, k Lenki. Ko jo je zagledala Lenka, se ji je ovila okrog vratu. Solze, ki so ji vso noč težile sree, so se ji izlile v potoku, ko je slonela na Maničinih prsih.

Jože in Lenka sta se namenila, da odideta takoj po poroki na Brestje in na Bled, potem se ustavi zopet na Lenkinem domu in odpotujeta drugi dan proti Zavinčevcem.

A zdaj sta morala čakati pogreba.

Natanko so storili tako, kakor je stalo zapisano v testamentu. Sešiti so dali črn plašč in zvezde, izrezane iz pozlačnega papirja, so našli nanj. S plaščem, podobnim ponočnemu nebu, so pregnili krsto, ki so jo nesli na pokopališče. Svatje so namestili svatovska oblačila z žalnimi oblekami in so šli spremiš Ribiča. Položili so ga v grob, ki so ga izkopal na mestu, kjer je iztrohnelo truplo pokojne njegove žene. O nji ni bilo nobenega znamenja več: prah se je izpremenil v prah.

Po pogrebu so bili domači ljudje zbegani. Silovita, nevidna moč je posegla med nje in prečrtala račune. Izpolnili so očetovo zadnjo voljo natanko po pisanem določilu in tudi to, kar je namenil Ribič sebi za užitek na stare dni, so razdelili med sina in hčer, kakor je velel testament. To pa se je zgodilo proti Francetovi volji. Bil je mnenja, da ima Lenka dovolj dote, da bi torej morala vsa očetova zapuščina ostati njemu. A temu je nasprotoval Zavinščak, ki je hotel imeti vse izvedeno tako, kakor stoji v pismu. Zapretil je takoj s sodnijo, če bi se kdo karkoli upiral veljavno priznani Ribičevi poslednji volji. Zazvenelo je med strankama nesoglasje. Zavinščak se je začutil v Ribičevi hiši tujega, nepotrebnega gosta. Priganjal je, naj se odpeljejo domov. Mati težko čaka. Natihem pa ga je tudi navdajala skrb, kakšna nesreča, kolika sitnost in neprilika bi bila, če bi tudi njega tako nenadoma zalotila smrt in to v tujem mestu in pri tujih ljudeh.

Lenka je bila pri volji, da bi pustila svoj delež bratu.

"Zdaj imam govoriti tudi jaz, zatorej rečem, da ti je mož bližji nego brat, in zato pojde z nami vse, kar je tvojeja," je dejal stari Zavinščak tako odločno in s takim poudarkom, da je Lenka izprevidela, da se ne kaže upirati.

Zato ji je bilo dvakrat hudo, ko je sedla na voz, da se odpelje na možev dom.

"Vidva sedita zadaj!" je velel stari, "danes bom ravnal konjiča jaz."

Voz je zdrdral z dvorišča. Krepko sta potegnili izpočita vranca. Zahrskala sta in nategnila vrstove, da se je jermenje napelo. Prah se je dvignil za vozom. V hladno jesensko jutro je hitela dolga cesta. Manjmanj je bilo videti mesta, katera greha so gorele v jutranjem solneju. Še enkrat se je ozrla Lenka nazaj. Nič več ni bilo videti rodnega kraja. Izginil je nekam, skrilo se je njenim očem. In vprašanje se je oglasilo v Lenki:

"Ali te vidim še kdaj? ..."

Švigali so mimo nje znani, ljubi domači kraji. Naglo sta vozila konja, da so se umikali ljudje s ceste vkraj. In tako naglo so izginjali izpred oči znani, ljubi domači kraji.

Od Ljubljane naprej je bil Lenki svet tuj. Zdel se ji je majhen in nizek, kakor bi ga nekaj pritiskalo, da se ne more spiti proti oblakom. Na obzoru so zaslanjali poglede zeleno obrasli vrhovi, a ni bilo onih velikanov, sivobleskih grebenov, ki jih je gledala vsak dan. Šele zdaj ve, ko jih ni, kako so lepi in veličastni. Ozirala se je nazaj, a njenih gora ni bilo več. Izginile so nekam, skrile so se njenim očem. Čimbolj je brzel voz, tem težje ji je bilo. Tujka se je vozila v neznan kraj.

Nagnila se je cesta z vrha Gorjancev navzdol proti Beli Krajini. Strmo in drzno se je spuščala v dolino. Zahrskala sta konja, živo sta spela glave v zrak, bližnja sta bližnjemu domačega hleva.

Jože se je z desnico oklenil Lenkine roke, levico je istegnil pred se, v širokem krogu je zamahnil z njo po zraku, veselo je zaklical: "Glej, Lenka, to je naš svet."

Stari je veselo počil z bičem. Zavihtel je s klobukom in zaukal. Hripavi glas je odmeval v daljo in jeknil iz globokega gozda. A v istem hipu se je spomnil Zavinščaka, da žali veselo vriskanje žalujočega človeka. Obrnil se je nazaj in dejal Lenki:

"Niš ne misli hudega, če sam zavriskal. Ni sem te hotel žaliti. Toda pogled na domačo zemljo me je toliko prevzel, da sem se izpozabil."

In razprostirala se je pred njimi Bela Krajina. Med nizkimi brdi so se razgrinjale njive, vse polne delavnih ljudi, ki so pospravljali jesenski pridelok. Daleč tam se je v megleni višnjevošči dvigalo hrvaško gričevje. Med njim se je vil širok pas srebrovne Kolpe, ki se je skrivala za ovinke in se onostran zopet istekala v daljo. Kraj ceste so se spenjale ob kolih trte; pod širokim listjem je viselo težko grozdje, zrelo za trgatve.

Pritagnil je stari Zavinščak vojke, da sta jela konja stopati počasneje. Nagledati se je zopet hotel domačih krajev, zato mu je bila vožnja prehitra. A ko se je spomnil doma in žene, ki jih komaj pričakuje, je spet zažvižgal bič, da bi bili tem prej v Zavinčevcih.

Hitro je drdral voz skozi vasi. Ljudje so gledali za voznikom. Poznali so Zavinščaka in vedeli so, da pelje zdaj mlado gospodinjco na dom. Moški so se odkrivali, ženske so mahale s rokami. "Sto pozdravov je kilealo Lenki: "Dobro došla, mlada, lepa žena!"

Bližali so se Metliki. Izza ovinka je zrastle zvonik iz tal. Dvigal se je višje in višje. Cesta se je znižala v plitvo drago — pred njimi je stalo mesto. Postali so nekoliko. Na vozcu so izpili bokal vina. Potegnila sta konjiča. Vzbrdo sta vlekla voz, in hile so se razvrščale na levo in desno, tam z griča jih je zvedavo gledalo veliko, temno, začrnelo poslopje — stari metliški grad.

Lenka je gledala na vse strani. Pozabila je na očetov dom. Vse ji je bilo novo, vse je obročalo nase vso njeno pozornost.

In ko so dospeli izven mesta na planoto med vinorodne holme, jih je pozdravila z griča bela vas — Zavinčevci.

"Naš dom, naš dom!" je kričnil Jože. Toplota je obšla Lenkino sree. Začutila je, da je zdaj konec njene poti. Istekla se je cesta, nazaj ne more več.

S kobilatega, starega oreha je vžirala zastava. Nekdo je bil privezal prav gor na vrh.

"Glej, zastavo so nam privezali v pozdrav! Tam je naša hiša!"

Imed zelenja je odsevala bela stena. Na pragu je stala ženska. Ko je zagledala voz, mu je stekla nasproti. Smeh in jok je bil v njenih očeh.

"Evo, Lenka, naša mati!"

"In zakaj je nevesta v črnem?" vpraša Zavinščakova. A ko skoči Lenka z voza, jo prestreže in stisne k sebi: "Pozdravljena, Lenka, tisočkrat pozdravljena!"

(Dalje sledi).

Utrinki.

ČRTICE IN POTOPIEL.

Spisal Franjo Krašovec.

ČEHI NA SLOVANSKEM JUGU.

(Nadaljevanje)

Kljub temu, da smo došli šele v mraku, zanesla se je novica o našem prihodu hitro po Trstu in mnogo radovednega občinstva se je zbralo na nabrežju pred našim odhodom. Točno ob polnoči je odplula naša ladja. Četrť ure pozneje je odjadrala tudi "Aurora." To je bilo življenja in vrvenja na parniku! Zdejati plovemo mimo velikanskih ameriških bojnih ladij, ki so tu na posetu in zasidrane, daleč izven luke, akoro na prostem morju. Lepe in grozne so, smežnje-bele, polno življenja in smrti hranijo v sebi. Prenosičica na ladji ni vsakdo lahko dobil. Večina nas je itak ostala na krovu. Tu so bile stolice s platnenim naslonjalom, na kojih se je moglo tudi spati; saj je bilo morje mirno, na nebu pa je prijazno svetila luna. Šel sem v salon, ki je bil napolnjen. Kako hitro so se naši potniki tu vdomačili! Tu se je pilo, kadilo, pepovalo, razgovarjalo, igralo domino, karambol, tafoč, šah, vesprek! Tudi kapetan, zagorel, bradat Dalmatinec, navdušen Hrvat, se je bratil s Čehi! Salon je bil torišče družabnosti, na senčnatem krovu, ki ima toliko klopice, stolice in mišnih kotičkov vesprek, pa so kramljali zaljubljeni parčki. Kdo pozna tajnosti teh srečnih ali nesrečnih ljudi, kdo ve za njih bol in veselje? Pa da pristopimo k osamljeni klopi, lahko se sklonimo in jih navivno vprašamo, gotovo bi nam šepetaje priznali, da so si nocojšnjega večera že davno, davno želeli.

Po dveh me spanec premaga, ali šmenta, nisem imel nobenega mesta za prenočišče. Tudi moj prijatelj Čeh g. Jel... me je nadlegoval za prenočišče. K sreči zabredeva v kadilni salon; s usnjem pregrnjeni naslonjači so bili polni kovčkov, havelokov, povrnikov in dežnikov; sleer je bil salon prazen. Kmalu so bili ti predmeti odinjeni in pripravljani zasilni ležišči. Tu sva sladko zaspala. Ob pol šestih se prebudim ter zbudim prijatelja. Jutranje solnce se nana prijetno smehlja v kabino. Skozi vrata pokuka "cameriere," nekako prvi natak na ladji, in videč, da sem prenočeval v kadilnem salonu kar brez njegovega vedenja, me hoče ošteti. Pristopi drugi natak, ki me je poznal in reče svojemu sodrgu: "questo è signor impressario!" (To je gospod podvzetnik!) — "E la suite, signore la suite; complimenti signore, complimenti!" (Oprostite, gospod! oprostite! klanjam se, gospod! klanjam se!) se opravičuje "cameriere." Antipatične so mi te natakarske duše, ki se zvijajo za vsak groč kakor jegulja. No, kruh je kruh!

Prelesten dan je in vreme čarobno. Morje mirno in tihotno, ostro reže ladja šumečo gladino, puščajoč daleč za seboj penec proge. Še smo na širnem morju, pod nami neizmerne vodne množine — nad nami sinje nebo.

Okoli sedme jutranje ure se prikáže ponosna Venezia, mogočna kraljica Adrije! Kakor iz morja rastoč, se pred nami dvigajo stolpi in palače beneške čarobna, nepozabna scenerija! Kakor z demanti, smaragdi in rubini posejana se svetlikajo kupole svetega Marka!

Vstavili smo se v beneški luki. Naša velika parnika valed plitve vode nista mogla do nabrežja, zato smo se izkrevali na gondole, kar je šlo seveda počasi! Na nabrežju so nas čakali štirje beneški voditelji, ki so se precej dobro lomili nemščino in francoščino. Skupen zajutrek smo imeli v kavarni "Oriental" na "Riva dei Schiavoni." Ker je bila kavarna daleko premala za tako množico, postavili so po celem nabrežju vse polno miz in stolov, kjer smo zajutrkovali: kavo in jajca. Celo nabrežje nas je bilo polno. "Riva dei Schiavoni" se pravi po naše "slovansko nabrežje;" in tako je bilo slovansko nabrežje v Benetkah danes polno Slovanov!

Po zajutreku smo se razdelili v štiri skupine. Vsaka skupina je šla z enim voditeljem si ogledovat znamenitosti mesta. Šli smo čez Markov trg. Ah, lep in prostoren je, gladek kot jajčna lupina! Je

pa tudi edino šetališče Benečanov, zato je ob večerih — pozimi kot poleti — napolnjeno beneške elite. Ob straneh arkade kraljevega gradu; koliko mladih dvojic se ob bajnih beneških večerih zbira v sencah teh mramornatih arkad! Z deskami je bil zagrajen prostor, kjer je stal slavni Markov stolp! Kje so njegove omočilne višine, na koje je jeznil Napoleon iskrega vranca?! Padel je zmagoviti Napoleon, zrušil se je tudi slavni stolp! Menda ga pač nikdar več ne postavijo, saj podobno ni, da bi ga še kdaj postavili!

Po trgu skaklja na tisoče in tisoče golobov. To so beneški golobi, od davnih časov znani. Ravnokar jih hranijo. Gnezdijo kot nihče; težko bi mu delo, da jih ni in pogrešal bi jih.

Po dolgih, ozkih ulicah stopajoč, kjer so nas posebno zanimale izložbe zlatarjev — toliko zlatine kot beneški zlatarji premore pač malokatero mesto na svetu, moten znak nekdanje slave in bogastva — smo šli v palačo grofa Zichyja. Pozabil sem, kar nam je zgovorni Cicerone, menjač jezike — francoski, italijanski in nemški — pripovedoval, samo to vem, da je lastnik tega kranega domovja Madžar, prebivajoč večinoma v svoji domovini. Toliko zlata, ko se ga je tu uporabilo na ornamentikah, je malokje videti; e na najrazkošnejših palač na svetu. — V cerkvi "dei fratti" (franciskanov) smo občudovali krasne skulpture! Cicerone nas nato popelje na ribji trg. Na stotine kočarje je bilo tu, zagoreli Benečani so kriče ponujali svojo robo "frutti di mare" (morski plodovi). Drastičen pogled, kako zagorel Benečan, razgaljenih prs, golorok ponuja svojo pestro robo. Beneški zaliv je jako bogat na ribah, kar na primer genoveški ni. Benečani se zato kaj radi rogajo Genuszom, rekoč: "Bella Genova, ma mare senza pesce!" (Lepa Genova, ali morje brez rib.) Ribji duh ne prija vsakemu nosu in valed vročine je bil tu za tuja uprav neznošen smrad. Čehi so se pritoževali čez smrad in nesnago ne samo na ribjem trgu, nego tudi v drugih ulicah. Tu zavpije neki gospod iz društva: "Pozor! gospoda! Nikar se ne pritožujte čez smrad in nesnago v Benetkah, tu smo na jugu; da je tu v Benetkah vse tako, kakor na primer v Pragi, ostali bi bili doma; ravno razlika milka." Dobro jim je povedal!

Na sadnem trgu je bilo ipak prijetnejše! Tu so se rezale sladke bledomesnate melone, da je kar curljalo od njih; veselje je bilo gledati rdečeličnega Lahončka, kako je zagrizel v melono, da mu je kar kapljalo iz ust. Tu so bile sladke marile in še zrelo toskansko in siciljansko grozdje. Za 20 centezimov si se nazobal grozdja. Kakšna paša za oči severnega prebivalca, Čeha, ki toliko vrst sadja še nikdar niti videl, niti okusil ni! Koliko Čehov je pač bilo, ki svojega domačega melniškega grozdja nikdar okusili in melniškega vina nikdar pili niso! Kajti melniškega vina se mnogo več popije, kot se ga pridelala!

Prišli smo na večji trg in nasproti nam pridrvi cela četa pobalinov. "Signori, signori, date mi un soldino!" (Gospodje, gospodje, dajte mi en krajčarček!) so kričali in moleli svoje suhe ročice. Počeli so se pred nami producirati in proizvajajoč vse mogoče telovadske umetnosti kar na javnem trgu. Dali smo jim par "soldinov," da bi se jih znebili; ali kaj še! Sitneži so nadlegovali vsakega izmed naše družbe. Nekemu gospodu šine dobra misel v glavo. Poseže v žep, zagrabí pest malovrednega laškega drobiža ter ga vrže med jato. Dečki so se jeli kavšati in lasati za drobiž; nam je bilo to za hip prijetna zabava; medtem ko so se beneški paglavci še ruvali in pogajali, kateremu pripade večja svota, pa smo odšli naprej in niso nas več dohiteli.

Zanimiv je "Ponte di Rialto." Polno življenja, polno prodajalnice in kupeev je in slavnem mestu. Pod njem pa švigajo urni beneški "vaporetti" (parnički). Ob velikem kanalu, v bližini imenovane mostu, v hotelu "Sport," smo imeli ob desetih dopoldnih malo južino, ali kakor je stalo na jedilnih listkih "collazione." Bilo je vsega dosti: mesa in vina. Vero-neške salame so bile izborne, samo laško pecivo nam ni šlo v slast. To niso ni žemlje ni rogljički ni kruh ni nič. Prvič je to pecivo pre-

gosto, drugič pa še bolj trdo, naš vojaški "Zwieback," tako bi si človek lahko zob skrhal njim. Črno toskansko vino je znamenito. Ali Čehi je niso rali. Kakor sem jih tudi opozorjal, da so v Benetkah izborne narne, kjer se dobi za par deseter liter penecnega siciljanca, ni nič pomagalo. Pivo v hotel "Sport" je bilo pretoplo, pretemnelo, predrago, steklenice so jim le premalo napolnjene in kaj mogoče, pa vendar ti čestilci! Brinovi niso hoteli pokusiti v Čeh pa pivo, to sta dva nerazdijljiva pojma!

Okoli enajstih dopoldne smo li v doževi palači. Ogledali krasne zbornice beneške ljudje, grozne ječe, kamor so vli tiste, ki so se pregrešili v volji božanstvenega doža; v smo tudi mesto, kjer so spu nesrečnike na smrt obsojene v bino morja. . . . Dasi se v do palači kaže vsa moč in veličstvo beneške republike, nas dar pretresa zona pri pogledu temotne ječe in neko čuvstvo dovoljstva nas obda pri misli je minulo to vladarstvo kru in grozote, da je preminulo na ke. Samo senca nekdanje slave mogočnosti pada na današnje netke in nekdanj ponosni in n patriocij se čuti srednega, d more preživljati ob slavi svoj mesta. Tempora mutantur! Tudi na "ponte dei sospiri" (vzdih) smo bili. Človeka izp tava tuga in groza in čim pa želi ostaviti to mesto. — V dvorani vidimo po obsegu najj go slika na svetu. Predstavlja selje v paradizu. Zal, da sem zabil ime slavnega mojstra.

IV.

Cerkve sv. Marka. — Mozaikove stavine. — Beneški korarji. — Č vedenje v cerkvi. — Neznanca v — Ponebrežen obed. — Izlet na Lido, z beneškim "tramwayem." — do, torišče razkojja.

Iz dožove palače krenemo v kev sv. Marka. Pred vhodom je nakopičilo polno prosjakov bojeja spola. Vržemo jim nek ko drobiža, da se ga vsaj zm mo! Mislim, da Turki in Kit nimajo tako nerodnega droh kot ga ima zedinjena Italija! kreni novec po 10 in 20 cent mov je večji, nego naš goldi. Človek si misli, da ima Bog, koliko denarja v žepu; pogle pa vse skupaj ni ena lira. L drobiž ne izda prav nič, Bog magaj, to je siromastič!

Najbolj so nas zanimale kra mozaikove sestavine v cerkvi Marka. Da bi imeli danes Bene toliko denarja, kar jih je ta mozaik, ne bilo bi jim tr nadlegovati tujcev. Neki gosp ki je bil že ponovno v cerkvi Marka, je trdil, da ima ista t gotične zidove; drugi so mu zanikali. Kmalu jim je pokazal tar, zgrajen v čisti gotiki. V k rog velikega altarja so sedeli neški kanoniki, italijanska duh kčina je revna: niti zlatih pekte lov niso imeli korarji krog vna na modrih svilenih trkah so im navezane križce iz medi.

Gibanje v cerkvi sv. Marka mi je zdelo tako onečasujuče, ko brezbožno! Jeli to v resni zbor pobožnih? . . . Da, tam še v stranski kapeli; v dolgih stah klanjajo glave in mrmra tihie molitve. Ali tukaj v glav ladiji, kaka prosta drznost nas panja! Kakor pri baletu šetajo ri in doli, z brezstidnim zadovolvstvom si ogledujejo plastične stikarske umetnosti — ter glas brbljajo. Med njimi švigajo d hovníki v talarjih in koretih nobeden si ne misli nič hudega. T stoji ponosit častnik z dvema g picama; najbrže so beneške patr nese. . . . Zdaj si drži ena pahlj šo pred rožne ustne: ržene bli kajoče oči razodevajo, da komi zakriva smeh. Malo pozneje že t more svojih občutkov brez pom č bististnega roba premagati. Častnik je moral povedati kaj i redno pikantnega, kajti druga komaj zatajuje. . . .

(Dalje prihodnjé.)

Tudi nekaj. Trgovec (prakti kantu): Torej jutraj dobite ka vo in žemlje. . . . opoldne juho in eno prikuho, zvečer kaj preota lega in četrt litra pive! Poleg te ga lahko uživata tudi moje za upanje!

Na vsebine odgovorov ni odgovorov ne upravnitvo ne ureditelje.